

Een oud Schipper van Monickendam,
Daer ons den vromen Held uyt quam,
Die eerst den Spaengiaerd de Zee deed'ruymen,
Sprack als volght, naer Scheeps Coustuymen.





Een oud Schipper van Monickendam,
Daer ons den Vromen Held uyt quam
Die eerſt den Spaengiaert de zee deed' ruymen,
Sprack aldus, naer ſchecps couſtuymen.

Die langh leeft/ ende deur ongeluck niet blindt noch dooff en wort/ die hoort en ſiet ghemeenlick vele/ byſonder die niet ſtickſiende en is/ maer alleenlick een kenningh in Zee ſiet/ ende ſoo veel ghehoors heeft / dat hy eenichſins den goeden vanden quaden langh kan onderſcheyden. Dit is my gebeurt/ ick ben (deur Godts genaden) een oudt Schipper geworden/ my is meenighe Zeewaters over t'Hooft ghegaen / ende ick ben vele perijckelen ende avontueren door ghecomen: dan een tijdt gheleden hebbe ick t'Ancker by Cabo del Fuego geworpen/ nae dat ick veel op Spaignien ende oock eenige Reyſen opte vreemde Landen hebbe ghedaen/ ſoo hebbe ick nu mijn ſoonen de vrye Rijcke Zee overgegeven/ hoope datſe eerlicke maets ſullen zijn/ ende d'ſelve hare Kinderen oock vry nae laten. Ick hebbe in mijnen tijden vele ghesien, maer noch meer ghehoordt: Och oft ick vele dinghen in mijne jeught wat beter onthouden eñ behartigt hadde/ byſonder die gheene die ick in Spaengien gheſien hebbe.

Al te verhalen dat waer te lang/ ick ſal alleenlick ſegghen het wonderlickſte daer van ick weet te ſpreken/ dat is/ dat ick wel ghehoort hebbe/ dat eenen genaemt Seignor, die nu ſoo breed gaet/ dat hem de Werelt ſchijnt te nauw' te weſen/ wel eer ſoo goeden Gheſel placht te zijn / dat hy hem wel te vreden hielt met zijn Geytkens te melcken / zijn Vijghe-korfkens te breyden / zijn Oraignen/ Citroenen/ Limoenen/ Vijghen ende Rozijnen te plucken : Ende als hy ſoo rijck mocht worden/ dat hy beneffens een Cap ende Kappier/ Water ende Broot met een Aiupatgen ofte Orange-appelken conde vervallen/ ſo was hy hiſo D'algo, tan bueno comoel Rey, ſonder buyten zijn Landt een Neuſe uyt te ſteken/ anders dan in alder ootmoedicheydt/ ghevende vijf-ende-twintich beſo los manos voor eenen goeden dagh/ jae was in deſe goedertierenheydt ſoo ſeer ghewent / dat hy ontrent ſeven hondert Jaren lang onder de Mooren ende Sarazijnen voor jonghen heeft ghevaren/ ende opghe blaſen/ ende gedooght datſe t'zijnent met ſtaende Maſten inne voeren.

Ick hebbe wel vele vreemdicheden ghehoort van eenen coſtelicken crachtigen Steen/ die de Alghemiſten (ſoo mijn dunckt) noemen Lapſis Fylcſop, maer andre ſegghen dattet vele dinghen zijn. Maer dit is waer / dat deſen Seignor, gheleden ontrent hondert Jaren/ gevonden heeft eenen Goudẽ Stock/ die van Ooſten in't Weſten ſtreckt/ gelijck de Naelde van't Zuyden int Noorden / hy noemt hem Las Indias, deſen heeft ſoo wonderbaerlicke crachten / hy heeft oock ſulcx daermede weten te handelen ende teſchermen / dat hy alle de oude ende nieuwe

Werelt deur t'ghensehen daer mede heeft neder ghemaeyt/ als oft hy Coren ghemaeyt hadde/ jae hy wist daer mede te weghe te brenghen/ dat de menschen malcanderen maeyden. Dat is wonderlicken/ wat souden wy luye Boeren vinden/ oft sy eenen vond hadden/ dat t'eene Coorn t'ander conde maeyen / ende nochtans is dit waerachtich/ dit sullen wy ghetuyghen alle t volck van Oost ende West-Indien / Italien/ Duytslandt/ Vranckrijck/ Sicilien/ Granaden/ Arragon/ Navarren/ Portugael/ ende meer andere/ maer niemant beter van de Nederlanders/ daerom ghelooft dit vry/ ten zijn gheen fabulen.

Ende hoewel u dit wat vreemt dunckt/ soo ghelooft my noch meer dat hy met desen Stock niet alleen can dootslaen / t'welck niet soo vreemt en schijnt / want t'Gout zijnde t'swaerste van alle Metallen/ so moet ymmers de Stock wel hard aencomen/ daer hy treft. Maer hy can daer mede oock seer vriendelick streelen/ t'welck soo aentreckende is/ dat de ghene die hy met desen Stock maer eens en bestrijckt/ hoe groote Vyanden zy oock zijn/ als zy t'streelen maer ghedoogen/ die zijn in eenen ommesien gheheel vergult/ en nemen daer inne alsulcken behaghen/ dat zy terstont vergeten alle t'leet dat Seignor hun ghedaen heeft / al hadde hyse hondertmael op eenen dagh doen opblasen / haer Vaderlandt verwoest / Kercken vol volcx t'seffens vermoort / hare steden te vyer ende te Sweerde ou ghebracht/ haer Vader ende Moeder aen staecken levendich verbrandt / ende al haer goet benomen: dit alles is terstont vergheten / ende zy dienen hem totte Soolen van zijn Schoenen/ al soud hun t'leven costen. Jae t'wit van haer oogen wordt gants geel/ sulcx datse gheen quaet ensien wat Seignor doet / oock als zy zien dat hy by haer eyghen Wijfs en Dochters slaept. Ende ten lesten worden sy soo cleyn van verstand/ dat zy haer eygen ende haerder Vrienden hoofden hen thuys brenghen/ om daer mede zijn believe te doen: dit en can ick niet begrijpen: desen streeck en vind' ick op mijn Hollandts Compas niet / maer mijn Caert-boeck hout/ datmen de ghestreelde moet schouwen als de Clippen in Zee / ende datmen daer Baeckens op behoort te setten/ ghelijcker op de Voolwyck ende op Thienoort staen: dit soude de behoudenisse zijn van meenigh goedt Schip.

Alle dit is genoegh gebleken deur de gantsche Werelt/ maer als ick overdencke de vreemdicheden die Seignor int Nederlandt/ ons Vaderlant/ heeft aengerecht/ deur de crachten van desen Stock/ soo is dit t'vermaken van mijnen Ouderdom overlegghende dat hy veertich Jaren lanck daer mede so dapperlick heeft gheslaghen/ ghemaeyt ende ghestreelt / oock den eenen Nederlander den anderen heeft doen mayen/ op hope van't gulden Vlies te winnen / ende zijns Vaders Erff te verliesen sulcx dat de Velden bedeckt souden zijn / indien't ghemaeyde daer noch op laghe. Onder andere hebbe ick ghesien dat hy eenen stijven Boom die voor gheen stormen opt was bewoghen / met eenen slach heeft afghemaeyt / niet hy selfs/ want daer en wist hy gheenen raet toe / maer deur een arm Stroo dat hy met desen Stock soo verguldt hadde/ ende de ooghen soo geele ghemaeckt/ dat het in zijn eyghen verderf liep/ want den Boom viel te pletteren: Maer uyt desen Boom sproot een Lootjen t'welck tot een lustighen Boom is opghewassen / het welck desen Seignor vierentwintich Jaren lanck seer veel werck heeft ghegeven/ sonder dat hy met slaen ofte streelen eenigh voordeel daer op heeft connen winnen. Ende dese Boom is nu d'eere vant Veldt.

Van het alderseltsaemste dat ic opt hoorde of sach/ is/ dat Seignor noyt gheen wech heeft gheweten metten Nederlander Maetroos genaemt/ desen is een lustighen

ghen / rappen Zeemaet / die hem alomme dapper in synen schildt is / want soo dickmael als hy hem in veertich Jaren tyts te Water heeft connen crijghen / soo heeft hy hem altijt leeren danssen de Courante over boort / al waert een Kickvors gheweest / sonder dat hy opt slaen ofte streelen van desen gouden Stock yet heeft ghepast: Eñ ten lesten is Maetroos soo moedich ghewordeu / dat hy met een dapperheyt tegen Seignor onder zijnen Stock is inghevallen / slaende zijn een handt aent Oosteynde van dien / ende Seignor houdende t'Westeynde / suicx dat hy het vel van zijne eyghen handen treckt / ende in dier voeghen trecken zy nu ontrent thien Jaer en desen Stock teghen malcanderen. Dan also Seignor gheen Zeevoeten en heeft / soo ist tot noch toe met hem altijt opten selven dans overboort uytghecomen / waer deur Maetroos ten lesten t'Oosteynde vanden Stock soo vast heeft ghevat / dat Seignor began te roepen: Decha Villaco, Basta Trahidor, al fuego Lutherano. Maer Maetroos daer op niet passende / hielt met d'eene handt den Stock noch veel gheweldigher / ende leyde d'ander hant aen zijn Pongiaert seggende: Ghy Valcken hout af, ofte dat gaet van Oosten in, midden deur u VVambays, dattet van VVesten uytcomt, ende met eenen ghaf Maetroos soo vreesselicken schrap met zijnen verstaelden Pongiaert indē Straet / datter t'oper uytspranck / waer over Seignor soo seer verschrickte / dat hy synen Stock (sonder den welcken hy wederom soo ootmoedigh soude zijn als te vooren) meynde quijt te gaen.

Dies hy siende dattet slaen hem was belet / dat hy oock niet en conde maeyen / soo lange Maetroos t'een eynde vanden Stock vast hielt / ende als hy om t'Westeynde soude moeten krabbelen: Ende indien hy desen gouden Stock eens quijt ginck / dat hy hem met eenen Coperen Stoc soude moeten behelpen / alsoo dat hy te huys geenen ander en conde vinden / eñ dat hy daer mede niet en soude connen uytrechten / soo heeft hy hem op schoonspreken aenghelepdt / denckende het is beter slack af te zeylen / dan mijnen gouden Stock teghen een paer Zeeschoenen te avontueren / ende alsomen seydt / dat hy nimmermeer en predickt dan onder de Galghe / soo moet hy al wel beangst zijn gheweest / segghende: Seignor Maetroos, weest doch niet soo quaet / denckt om uwe Conscientie / wilt ghy mijnen Stock nemen die ick hondert Jaren ghehadt hebbe? Laet my die behouden / wy sullen seer goede vrienden zijn / ende ick sal u daer teghen laten behouden u eygen schip / met Touw ende Taeckel / staende eñ loopende Want / Seyl / Treyl / eñ al watter toebehoort / sonder dat ick yet daer op sal pretenderen / ghy sult een vrachtgen Vijgen mogen laden / ende sult een vry Schipper zijn / dies en sult ghy niet Oost noch West varen / soo verre mijn Stock streckt / comt ghy daer binnen / soo moet ghy (sonder teghenspreken) lijden / dat ick u om d'ooren soude slaen / anders sal ick u maecken vry Schipper tot daer en toe. Jae wat praet is my dit / seyde Maetroos / en lust u niet te lachen / desen Valck wil op mijn Schip prentelen / daer hy niet eenen Nagel aen en heeft / hy meynt my te payen met mijn eyghen ghelt: Wat spul is my dit: desen Valck soude my vry Schipper maecken / ghelijck de Ezels Doctoren maecken / midts dat hy inde Capute eñ ick op den Ballast soude leggen / ende mits dat ick niet en soude varen dan om Vijghen ende Cappavens / ick soude vry Schipper te voet zijn: Ist al Geck / neen / neen / mijn Vader was een goet Schipper / die heeft my al anders gheleert / hy sprack altijt van hout en beleght / ende van geenen Windt over te geven. Ten is u maer te doen om uwen Stock vry te hebben / omme daer mede naer uwen wil te slaen ende te maeyen / ende om my de eerste daer mede om d'ooren te geven: ghy most sulck Volck noch

 eens

tens te Naerden gaen soecken: Ick sal mijns Vaders lessen wel enthouden/ ende mijn eynde wel vast houden: ick sal u bethoonen dat de Valckē geen Schippers en maecken: Maer in dien ghy wilt dat wy voortaen goede Ghesellen zijn/ soo laet ons desen gheheelen Stock/ Oost ende West-eynde tusschen ons beyden legghen ende elck daer van even nae wesen/ende wy sullen voorts als vrye Schippers de Zee vande gantsche Werelt/vry ende vranck beyde evenschoon beseylē/ ende soo goede Ghesellen zijn/ dat ghy de Courante over boort niet meer sult behoeven te danssen/ soo langhe ghy my in vreden laet. Dit is recht/ soo hebben mijne voor-Ouders gevaren daert hen ende dē Coopman beliefde/ hier en heeft niemant opt teghen ghesept/ dan de gene die op Cabo de Grijp voeren/ ende ghy/ nu dat ghy desen Stock hebt ghekreghen/ daer mede ghy alles meynt te dwinghen. In dien ù dit niet en behaeght/ soo houde ick mijn Oost-eynde vast/ ende die de hardtste huyt met de beste Zee-voeten heeft/ die sal desen Stock in't gheheel behouden/ kiest oft deelt/ ick en gheve de Zee gheen Valcken over.

In desen Scheeps-praet/ Seignor geen behagen hebbende/ ende niet wel wetende wat hy daer op soude seggen/ soo liepen zijn sinnen om eñ wederom/ gelijck den Windt inde Meye. Den Stock evenschoon tusschen beyden te legghen/ eñ om de beste Vrachten uyt te sien/ daer toe en heeft hy niet veel moeds/ siende dat alsulcken rappen Maet zijn schip driemael/ eer hy t'zijne eens can wenden/ ende dat hy hem uyt t'water soude varen. Ter Zee daerom te crabbelē en dient hem niet/ hy bevindt wel dat hy gheen Indiaensche Prauwen noch Canoon voor en heeft/ hy en weet geen raet om Zee-schoenen: ende veel meer alsulcke Couranten te danssen/ daer van heeft hy zijnen buyck al vol/ hy siet wel dat hy over dien boegh gheen Landt en soude beseylen.

Maer evenwel Seignor weet duyvels quaet/ hy salt in hondert vatē gieten/ liever dan hy tegen Maet-roos om den Stock soude pluck-haren: Ick hebber wat van gehoort/ dan en weet niet of ick't wel soude connen na-segghen/ dat hy een Cruyt soeckt dat hy lange Treves noemt/ t'welck ick niet kenne/ ick en vint oock inden Apteeck niet/ dan een oudt Doctoor heeft my ghesept/ dat dit kruyt welbereyt ende ingenomen/ wel eenighe Jaren lang doet slapen. Conde Seignor met schoon praeten soo verde comen/ dat Maet-roos dat wilde innemen/ so wast hy klaer/ wat comste waert voor hem zijn Stock vry te crijghen/ als Maet-roos soo langhe wilde slapen/ want ghenomen oft hy zijn eynde al slapende conde vast houden (des ick niet en geloove) wat behoefde Seignor alst ten quaetsten quame/ anders te doen/ dan het kleyn eyndeken vanden Stock/ dat Maet-roos inde hant heeft/ proper lijck af te saghen/ soo waer hy immers zijnen geheelen Stock voort vry: Ende oft die schoon soo weynigh corter ware/ evenwel soude hy de selve cracht hebben/ ende hy soude daer mede maeyen ende streelen als te vooren/ wel versekert zijnde dat Maet-roos hem zijnen Stoc niet verder en soude ondergaen. Ende ter avontueren soude hy Maet-roos daer mede al slapende soo wel streelen/ dat hy hem soude helpē maeyen om een goede daghhuyre/ eñ om t'guldē Vlies te winnen/ oft anders soude hy moghelick ghelegentheyt vinden om Maet-roos soo onsachte te wrecken/ dat hy den Stock niet meer teghen hem soude trecken.

Dan ick wilt nu daer by laten/ met groot verlangen/ om in mijn oude daghen te moghen sien/ hoe dit Stock-trecken sal afloopen/ ick en bent alleen niet/ daer isser noch vele die daer op sien: Dan soo vele moet ick noch daer toe seggen/ dat ick wel weet dat Seignor niet en sal deugē/ indien hy deur t'een oft ander middel

desen

desen Stock vryp crijght/alwaer hy wat corter/ zijn schoonspreken soude hem wel haest zijn vergheten/ hy en soude niet laten stinckt om rechts om daer mede noch dapperlick te maepen ende te schermen dan opt te voren. Eñ siet wel toe Maetroos, nu ghy onder den Stock ingevallen zijt/ en cont ghy hem verlatende niet ontcomen sonder gheslaghen te zijn/het moeter nu op staen/ghy en moeght niet swichten/ sonder op't lagher landt te vallen. Maer hout desen Stock wel vast/ende peurt Westwaerts aen/na t'ander eynde/ laet ghy hem eens gaē ghy en krijght hem nimmermeer weder: wacht u voor dat slaepcrupt/als voor Kattekrupt/volght wacker uwen Cours / t'is om een weynich byleggens te doen: loopt ghy desen Hoeck boven/t'is behouden reyse: set vryp al u zeylen by/daer is geen ander middel om de Haven van uwe cust te beseylē: ghy moeght versekert zijn/dat Seignor niet eñ begeert dat u voordeelick zy: hy soude u geerne schipper te voet maken/eñ de Courante te lande leeren danssen: wilt ghy u met Vyngen-aes laten vangen/dat en sal niet langhe duyren/dan most ghy u met Stockvisch/Cayravens ende Claphout ghe neeren/dit is te mageren water.

Ende ghy Kijckers/die hier staet en siet /als naer een Camerspel / slaet mede de handen aen t'werck/al souden die wat bepeckt werden/t'ghelt u soo wel als Maetroos, dit is den Stock dien ghy alle soo dicwils om de ooren hebt gehadt/ ick meyne dat u noch wel gedenckt hoe dat hy smaect/Indien dat Maetroos die verlaet/ofte t'Slaepkrupt in neemt / soo sult ghy weder van bystaen krijghen/ dan soud t'uwent haest opt land waepen: Ick en geloove niet dat ghy dan lichtelick een ander soudt vinden/die veertich Jaer voor u te Roer soude gaen/dan sout ghy selfs lustich de Fock upt houwen/ ende een Helmstock inde lendē crijgen/ Ter avontueren die veerst af staet(al heeft hy tgulden Vlies) soude wel de eerste mogen zijn. Indien Maetroos, oft yemant vande Kijckers dese saecke anders verstaet/so en condt ghy uwe Ghetijen niet rekenen/ ende als t'Schip stoot/ soo ist te laet den Almanack besien. Daerom/ siet ghelijckelick in tijts wel toe/treckt eene Lijne vast opten Haspel/ ende vaert wel.

F I N I S.